

3 december 2017 (dankzegging heilig Avondmaal)

**'VERGEEF ONS ONZE SCHULD, ZOALS OOK
WIJ VERGEVEN ONZE SCHULDENAREN'**

Bijbellezing: Matteus 18, 21-35

Wij hebben zojuist een gelijkenis van de Heere Jezus gelezen over het vergeven van de schuld. Jezus sprak deze gelijkenis uit, naar aanleiding van een vraag van Petrus: hoe vaak moet ik de ander vergeven? Zeven keer? Jezus gaf als antwoord: *zeventig* keer zeven keer. Met andere woorden: oneindig veel keren, je moet *altijd* bereid zijn om te ander te vergeven. En om dit uit te leggen, hoe dit nu zit, vertelt Jezus een gelijkenis:

Een knecht staat zelf in de schuld bij zijn heer. De knecht was hem 10.000 talenten schuldig. Nu, even om dit voor te stellen: één talent was ongeveer 6.000 keer het dagloon van een werkmans, dus 10.000 talenten... dat zou voor een werkmans 10.000 x 6.000 dagen werken zijn. Een immense schuld dus... De knecht kon dat uiteraard niet betalen... en daarom gaf zijn heer de opdracht om hem en zijn gezin als slaaf te verkopen. Als straf. Zo'n grote schuld..., hoe is het eigenlijk mogelijk om dat als knecht voor elkaar te krijgen? Een mysterie... De knecht smeekte echter zijn heer: 'heb geduld met mij en ik zal u alles terugbetalen!' Ja, dat mocht hij willen, dat zou hem natuurlijk nooit lukken. Maar de heer werd geraakt door zijn smeken. En wat gebeurt...? De heer gaf hem niet nog een kans om iets te gaan terug te betalen..., nee hij schold hem de schuld kwijt. Ongelooflijk! De niet voor te stellen schuld, zo groot..., in één keer kwijtgescholden. Waarom? Hoe kan hij dat nu doen? Daarover wordt maar één kleine mededeling gedaan: 'omdat hij innerlijk met ontferming bewogen was'. Het was het liefdevolle, bewogen hart van de heer die hem tot dit geweldige deed besluiten.

Vergeef ons onze schulden

Ik denk dat ik aan de meesten van u niet hoeft uit te leggen wie er met die heer wordt bedoeld. Die heer, dat is onze HEER, dat is God Zelf. En de strekking van de gelijkenis is misschien voor velen van u dan denk ik ook wel duidelijk: *omdat de Heere God ons zoveel heeft vergeven, zijn wij verplicht om ook elkaar te vergeven.*

Nou, dat was dus de preek. Of... toch even nog wat aandachtiger kijken..., want: er worden wel heel grote dingen over ons leven uitgesproken. Allereerst dat eerste gedeelte van de gelijkenis, waar Jezus mee begon: een ongelooflijk grote schuld hebben wij ten opzichte van God. Een ongelooflijk grote schuld, hoe krijgen wij het voor elkaar? Wat deze gelijkenis hiermee wil zeggen, wat het kernpunt is: *de schuld die wij hebben ten opzichte van God oneindig veel groter dan de schuld die andere mensen ten opzichte van ons hebben en daarom moeten wij elkaar vergeven zoals God ons vergeven wil.* (Maar er zijn natuurlijk ook heel grote zonden die een ander tegenover ons kan hebben gedaan...)

Een ongelooflijk grote schuld die wij tegenover God hebben. Dat kom je steeds in de Bijbel tegen. Denk maar aan de offerdienst in het Oude Testament, die offers die elke dag gebracht moesten worden om ons met God te verzoenen. Maar ook aan het einde van de Bijbel, als wij in het boek Openbaring lezen dat in de hemel de Here Jezus wordt bezongen en bejubeld, dan gaat het weer over die schuld die is verzoend (Openb 5:9). En dit offer voor onze schuld is zelfs tot het symbool geworden van het christendom: een kruis waar onze schuld werd gedragen en verzoend...

Hoe zou ik die schuld dan onder woorden brengen, die schuld die de slaaf nooit en the never kon betalen en die u en ik dus ook hebben? Nu, je moet niet al je slechte daden gaan opsommen. Misschien dat je er wel een heel aantal

weet, maar misschien dat je dat ook wel lastig vindt om iets te vinden: wat voor gruwelijke dingen heb ik dan allemaal gedaan? Nee, het schuldprobleem van u en mij is anders..., is dieper. Er zijn natuurlijk heel veel slechte daden van mensen te op te noemen, maar gelukkig ook heel veel goede daden nog steeds op deze wereld. Het probleem is dieper, is anders: mijn diepe existentiële probleem is niet moreel, in de zin van allemaal slechte daden, moreel verwerpelijke daden die ik heb gedaan... mijn diepe levensprobleem is niet moreel, maar relationeel: die pure liefde tot God... en die pure liefde tot de naaste... die relatie met God en die relatie met mijn medemens die op zoveel momenten en op zoveel manieren niet is, zoals deze door God is bedoeld. Herken je er iets van bij jezelf? Dat in je hart die neiging is om God en de naaste niet de waarde toe te kennen die zij zouden moeten hebben..., dat die relatie tot God soms zo kil is, zo oppervlakkig, zo automatisch misschien, zo doodgewoon of zo problematisch... En dat die relatie tot de naaste soms zo plichtmatig is..., of zo kunstmatig, zo onecht... met allemaal gevoelens en gedachten die daar onder schuilgaan... Herken je dat? Herken je dat je eigen ik en je betrokkenheid op je medemens soms zo met elkaar in conflict zijn..., dat die onbevangenheid naar de ander, dat je die vaak niet hebt maar dat er allemaal oordelen, gedachten, redeneringen en gevoelens achter schuilgaan als het gaat om je naaste... en ook als het gaat om God. Die puurheid, die echtheid van die relatie met God en de relatie met de naaste... die puurheid en echtheid... waar zijn die gebleven?

Als je beseft hoe het steeds weer een gevecht is met je eigen ik om die liefde tot God en de naaste te laten branden... hoe die liefde soms onvindbaar is, of soms alleen maar een waakvlammetje..., hoe je geneigd bent om God en de naaste te ontwijken of simpelweg tevreden te stellen... Als je dat op je in laat werken... dat is confronterend... dat doet pijn... ben ik dat?... Ja, dat ben ik diep van binnen, dat is onze menselijke schuld. ... En als je dan ziet hoe God Zich steeds weer naar ons toewendt..., hoe Zijn liefde onuitputtelijk lijkt, zo onvoorwaardelijk en standvastig, Zijn liefde die zoveel van mij incasseert..., Zijn liefde die in tegenstelling tot mijn liefde zo diep gaat..., dan is het wel heel heftig om mijzelf in de spiegel van Zijn diepe liefde te zien... Dan wil ik liever niet kijken: hoe kan ik met mijzelf voor deze God bestaan?... Maar dan word ik ook ongelooflijk dankbaar dat gelijkenis hier niet ophoudt, maar dat ik hoor dat – wonder boven wonder – die schuld van die knielende en smekende knecht in één keer wordt kwijtgescholden. Dat is het Evangelie.

Dit is het Evangelie van de Here Jezus. De HEER zegt in één keer: je schuld is kwijtgescholden! Het is volbracht. Kijk maar naar het kruis. Kijk maar terug naar het Avondmaal: er is genoeg betaald voor jou. Uit liefde. Hallelujah!

Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren

Maar dan gaat de gelijkenis verder: de vrijgesproken knecht gaat naar buiten en komt een medeknecht tegen. Die medeknecht is hem een klein bedrag schuldig. En wat doet de zojuist vrijgesproken knecht in al zijn dankbaarheid en vreugde? Nou, hij wordt woest en wil tot op de laatste cent het bedrag terugkrijgen. Hij laat de medeknecht zelfs in de gevangenis gooien, hoe grof!... Een en al onbarmhartigheid van deze vrijgesproken knecht!

Wat vertelt Jezus deze gelijkenis knap hè? Hoe bekruipt je het gevoel van verontwaardiging: hoe kan die vrijgesproken knecht dat nou doen?! Nou, zo luidt de boodschap van deze gelijkenis: *hoe kan jij nu het verantwoorden om niet je broeder of zuster vergeving te schenken, als jouw schuld tegenover God oneindig veel groter is dan zijn of haar schuld tegenover jou?*

En dan zijn wij weer bij de bede van het Onze Vader uitgekomen: 'vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaren vergeven.' Vergeving is geen geschenk dat je alleen krijgt voor jezelf, voor je persoonlijke redding. God wil

dat wij *leven* uit vergeving. Dat Zijn vergeving ons hele leven, ons hele bestaan in al zijn facetten doortrekt. God wil dat wij *leven* uit vergeving, dat wij een 'vergevend leven leiden'. Er wordt daarom ook opmerkelijk vaak in de Bijbel opgeroepen om elkaar te vergeven. Vergeving schenken aan je naaste is geen los element van het christelijk leven – dat er eigenlijk ook bij hoort - de opdracht om te vergeven brengt ons bij de kern van ons geloof... bij het wezen het geloof: de vergeving van de Heere Jezus voor ons.

Maar... kan je alleen maar vergeving van je zonden ontvangen, als je je naaste ook vergeven hebt? Want als je dan leest hoe de gelijkenis vlijmscherp eindigt met die knecht die geen vergeving gaf aan zijn broeder: 'zo zal ook Mijn hemelse Vader doen, als niet ieder van u van harte de misdaden van zijn broeder vergeeft...?' Kan je dan alleen vergeving van je zonden vragen en daarop rekenen, nadat je anderen ook echt hebt vergeven?

Nee. Want dan zou de gelijkenis precies andersom verteld hadden moeten worden: eerst vergeeft de slaaf zijn medeslaaf en pas daarna vergeeft de heer zijn slaaf. Maar dat staat er gelukkig niet. De gedachte dat je eerst anderen moet vergeven om zelf vergeving te mogen ontvangen is in strijd zijn met het hele geloof. Want ik lees nergens in de Bijbel dat er voorwaarden worden gesteld aan Jezus' vergeving en liefde! Dat zou ook vreselijk zijn! Dat zou de poten wegzagen onder mijn de zekerheid van mijn geloof, want hoe kan je dan nog zeker zijn van Gods liefde en genade en je eeuwige redding... als je aan deze voorwaarde zou moeten voldoen? Is er iemand onder ons die volledig voldoet aan de voorwaarde dat hij of zij iedereen voluit heeft vergeven en aanvaardt? De gedachte dat ik eerst iedereen moet hebben vergeven, wil ik zelf vergeving ontvangen, beklemmt je..., drijft je tot wanhoop.

Ik denk dan ook niet dat dit niet de betekenis is van de vijfde bede uit het Onze Vader. Deze bede stelt ons geen voorwaarden – je MOET eerst de ander vergeven, anders... - nee, deze bede 'vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven onze schuldenaren - wil u en mij tot kritisch zelfonderzoek brengen: *leef ik wel echt van Jezus' vergeving, als ik die ander blijkbaar niet kan vergeven? Hoeveel is die vergeving die God mij schenkt mij dan waard?*

Als je het Onze Vader bidt, dan wordt je hele leven aangesproken. Want als ik bid 'vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven onze schuldenaren', dan komt de vraag naar mij toe: 'leef ik ook uit Gods vergeving?'

Ik denk dat het hierbij om twee dingen gaat. Allereerst gaat het om mijn schuld aan anderen te belijden en daardoor anderen de kans te geven om mij te vergeven... en het gaat er ook om dat ik de schuld van anderen vergeef.

Om maar met eerste te beginnen: eerst je eigen schuld belijden. Je eigen schuld tegenover God belijden, dat kan heel pijnlijk en zwaar zijn, maar vaak wordt het gebed 'vergeef ons onze schulden' volgens mij ook wel eens gedachteloos gebeden. Tegenover *de ander* je schuld belijden, dat is soms veel meer ingrijpend. Want dat betekent: achter al die redenen waarom je iets hebt gedaan of iets denkt, vandaan komen... de stap zetten om mogelijk je gezicht te verliezen..., je kwetsbaarheid laten zien..., niet allemaal redenen aan te wenden waarom je iets hebt gedaan of gezegd. Nou, die stap om zo je schuld te belijden is heftig. Maar hoe mooi is het ook om je schuld tegenover een ander te belijden, want daarmee geef je de ander de mogelijkheid om te vergeven... en om daardoor verder te kunnen... om het een plaats te geven. Niet-beleden schuld kan een ander immers zo pijn doen. Ik heb een paar jaar geleden een vrouw gesproken die nog op haar sterfbed aan mij vertelde hoezeer zij geraakt was door wat een ander haar had aangedaan, toen wij zij er nog mee bezig dus... Niet beleden schuld kan een ander helemaal kapot maken.

Tegenover je naaste je schuld belijden... dat is heftig. Maar het is ook zo kostbaar! Het laat iets zien van hoe dierbaar die

vergeving voor ons is... hoe dierbaar die vergeving van de Heere Jezus voor ons is...

De andere kant is: de ander vergeven.

Moeten wij iedereen kunnen vergeven? Dat is de vraag die dan vaak opkomt... Nu, in Lukas 17 horen wij de Heere Jezus zeggen dat de ander eerst tot inkeer moet komen. Immers: het kwaad moet uitgesproken worden en niet onder het tapijt worden verdwijnen. In een gemeente moet er vergeven worden, maar moet er niet toegedekt worden. Want: God is liefde, maar ook rechtvaardigheid. Eerst moet daarom die wond open... en daarna pas dichthechten! Anders gaan het ontsteken, gaat de wond zweren en etteren. Dat gebeurt er als er snel de zonde wordt toegedekt en verder wordt gegaan.

Maar ja..., niet in alle gevallen zal er berouw worden getoond. Soms is de schuldenaar al gestorven of uit het zicht verdwenen. Soms zal de schuldenaar zijn of haar schuld nooit erkennen. Moet je dan toch vergeven? Misschien wel... want dat wachten op het berouw van een ander kan ook iets ongezonds wreken in zich hebben: eerst maar flink door de knieën, 'boeten zal hij', zich diep schamen... en daarna zal ik pas mijn vergeving uitspreken. Maar dat is volgens mij niet wat Jezus met vergeven bedoelt... . Vergeven doe je niet vanuit-de-hoogte. Het is: naast-de-andere-gaan-staan en beseffen dat je zelf ook zondaar bent. ... Dus soms inderdaad toch vergeven, ook al is er geen berouw. ... Het getuigt van grote geloofskracht en liefde om toch te vergeven, wanneer iemand geen berouw toont. Of er in ieder geval om te bidden dat God die ander wil vergeven. Zoals de Here Jezus deed aan het kruis: 'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen'. Als je zelf niet kan vergeven, vraag God dan of Hij die ander wil vergeven.

Dus in alle gevallen vergeven? Nu, in sommige situaties is het *niet* raadzaam om te willen vergeven. Soms moet eerst de pijn en de schade verwerkt worden, voordat je aan vergeven toe kan komen. Als je dan te vroeg aan de slag gaat met de vraag of je moet vergeven, dan wurgt je jezelf..., dan sta je het verwerkingsproces in de weg. Vergeven kan alleen door de pijn en boosheid heen, niet voor de pijn en boosheid uit. Door al te snel te willen of denken te moeten vergeven ga je je eigen boosheid, verbittering en pijn uit de weg. Slachtoffers met diepe emotionele pijn moet je daarom nooit verplichten om te vergeven. Het is te hopen dat zij ooit zover in hun verwerking komen, dat God hen daar de rust en ruimte voor zal laten ervaren.

Vergeef ons onze schulden..., gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Weet u waarom volgens mij dat tweede stukje er achter aankomt? Om de vreugde van de vergeving toch nog onbereikbaar te maken, omdat je eerst dus ook de plicht hebt om ieder ander te vergeven? Nee. God wil onze vrijheid! Vergeving brengt namelijk vrijheid. Vrijheid van schuld, als je vergeven wordt. Maar iemand anders vergeven, betekent ook: vrij worden. Vrij worden van je wrok, van je wraakgedachten en het oordeel aan God overlaten. De letterlijke betekenis van het Griekse Bijbelse woord voor vergeven is: loslaten. Niet meer in de greep gehouden worden, niet meer klem zitten in je gedachten van woede, van wrok, van haat. Het oordeel aan God overgeven en... loslaten... Laat los en u zult losgelaten worden, zegt Jezus in Lukas 6.

God wil ons tot die ware vrijheid brengen. Vrij van schuld. En vrij van wrok. Dat is de prachtige betekenis van deze gelijkenis die wij vanmiddag hebben gelezen. God wil ons tot die geweldige vrijheid brengen, de vrijheid van vergeving ontvangen en vergeving schenken... Die geweldige vrijheid, omdat wij mogen leven in de ruimte van Gods vergeving en onbegrijpelijke liefde...